

TALÁLT VERS

Bertolt Brecht

(1898–1956)

A MINDENNAPI SZÍNHÁZRÓL

RÉSZLETEK

Ti művészek, akik nagy házakban,
mesterséges napfény alatt színházat játsztok
a néma sokaságnak, nézzétek meg olykor
azt a másik színházat, amely az utcán látható.
Azt a mindennapi, ezer arcú, hírnevet nem ismerő,
de oly igazán élő és földi, az emberi
együttélésből táplálkozó színházat, amely az utcán látható.
Itt utánozza a szomszédasszony a háziurat, s hűen mutatja
– ahogy a szóáradatát előadja –,
miként akarja eltéríteni a beszélgetést
a kilyukadt vízvezetékről. A sétatéren
a fiúk estefelé eljátsszák a vihogó lányoknak,
hogy milyen ügyesen mutatják meg a mellüket, miközben
húzódognak tőlük. És az a részeg ott
a prédikáló papot utánozza, amint a szegényeket
a paradicsom gazdag mezőire utasítja. Milyen hasznos
hát ez a színház, komoly és vidám is,
egyben igaz! Nem papagáj és majom
játéka ez az utánzás, ezek nem csupán az utánzás kedvéért
játszanak, közömbösen
az iránt, amit mutatnak, csak azt bizonygatva, hogy
milyen jól tudnak utánozni, hanem
egy cél érdekében. Tehát
ti, nagy művészek, mesterei utánczó,
mögöttük el ne maradjatok! Bármennyire is
a tökélyt ostromolja művészetetek, el ne távolodjatok

nagyon ettől a mindennapi színháztól, amely
az utcán látható.
Nézzétek azt az embert ott az utca sarkán! Azt mutatja,
hogyan történt a baleset. A vezetőt
közvetlenül kiszolgáltatja a sokaság ítéletének. Mutatja, miként
ült a kormánykerék mögött, most pedig
az elgázolt ember – hihetőleg
egy idős férfi – szerepét játssza. Mindkettőről
csak annyit mond, hogy a baleset érthetővé válják, mégis
éppen eleget ahhoz, hogy a két ember megelevenedjék
előttetek. De
nem úgy ábrázolja őket, mintha
a balesetet nem kerülhették volna el. A baleset
így érthetővé, ám érthetlenné is válik, mivel
azok ketten másként is viselkedhettek volna, és valóban, most
azt mutatja,
hogyan mit kellett volna tenniük a baleset
elhárítására. Nincs semmi babonás
beletörődés ebben a mutogatásban, a halandókat
nem a csillagzatoknak szolgáltatja ki, hanem
csakis kettejük hibáit okolja.

Figyeljétek meg azt is,
hogyan milyen komolyan és gondosan utánoz. Ez az ember
tudja, hogy a játéka pontosságán sokminden megfordul:
az ártatlan
menekül-e a bajtól, a károsult
kap-e kártérítést. Nézzétek,
most elismétli, amit már egyszer eljátszott. Habozva
hívja segítségül az emlékezetét, mert
nem biztos afelől, hogy jól utánoz-e, meg-megáll,
majd egy másikat is felszólít, hogy
igazítsa helyre ezt vagy azt. Ti pedig
áhitattal szemléljétek!
És ámulva
láthattok valamit: az az utánzó
nem veszíti el az egyéniségét a játékban. Sohasem
azonosul egészen azzal, akit utánoz. Mindig

megmarad utánzónak, érdektelennek. A másik
nem vonta bele a dologba, tehát
nem osztja az érzéseit,
sem a véleményét. Csak keveset
tud róla. Az utánzás nyomán
nem születik egy harmadik személy – belőle és a másiktól,
valamennyire tehát mindkettőből összetéve –, akiben
egy szív dobog és
egy agyvelő gondolkozik. Érzékei birtokában
áll ott az utánzó, így ábrázolja
idegen szomszédját.
A titokzatos átalakulásról,
amely a ti színházaitokban állítólag végbemegy
az öltöző és a színpad között – színész
hagyja el az öltözőt, király
lép a színre –, ilyen varázslatról,
amin annyiszor láttam röhögni a sörösüveget
lóbáló díszletmunkásokat, itt nincs szó.
A mi utcasarki utánzónk
nem holdkóros, akit nem szabad megszólítani. És nem
istentiszteletet celebráló főpap. Bármikor
félbeszakíthatjátok: nyugodtan
válaszol, majd
a beszélgetés végeztével folytatja az előadást.

(-----)

Ám egy dologban értsünk szót: hiába csináljátok talán jobban
azt, amit az az ember csinál az utcasarkon, amannál
mégis kevesebbet adtok, ha
színhátszásokból valamennyire is hiányzik az értelem,
ha bármilyen
okból nem vág bele eléggé a néző életébe, és
így kevésbé hasznos.